

FARG'ONA VODIYSI NIKOH TO'Y MAROSIMLARIDA
MILLIYLIK VA O'ZIGA XOSLIK

Sharipova Munira

Namangan Davlat Universiteti Jahon Tillari Fakulteti

II bosqich Magistranti

TEL: +998934070609

Annotatsiya: Ushbu maqolada Farg'ona vodiysi nikoh to'ylari va ularning boshqa hududlardagi nikoh to'ylaridan farqi, to'ylarda kuylanadigan maxsus qo'shiqlar va aytimlar yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: to'y, nikoh, kelin, kuyov, urf- odat, kelin salom , yor- yor.

НАЦИОНАЛЬНОСТЬ И ИНДИВИДУАЛЬНОСТЬ В ФЕРГАНСКОЙ
ДОЛИНЕ БРАЧНЫЕ ЦЕРЕМОНИИ

Наманганский Государственный Университет Факультет Мировых Языков,

II ступень магистрант Шарипова Мунира

TEL: +998934070609

Аннотация: В данной статье освещены свадьбы Ферганской долины и их отличия от свадеб в других регионах, особые песни и поговорки, которые поются на свадьбах.

Ключевые слова: свадьба, брак, невеста, жених, традиция, келин салом, ёр-ёр.

NATIONALITY AND INDIVIDUALITY IN FERGANA VALLEY
MARRIAGE CEREMONIES

Namangan State University Faculty of World Languages,

II stage Master's student Sharipova Munira

TEL: +998934070609

Abstract: In this article, Fergana Valley weddings and their differences from weddings in other regions, special songs and sayings sung at weddings are highlighted.

Ключевые слова: свадьба, брак, невеста, жених, традиция, келин салом, ёр-ёр.

Keywords: Key words: wedding, marriage, bride, groom, tradition, kelin salom, yor-yor,

To'y va tomoshalarni sevuvchi o'zbek xalqi azal - azaldan "To'ylarga yetkazsin", "To'y bo'lsin" deya duolar qiladi. To'y atamasi "to'ymoq", "el-yurtga ziyofat bermoq" ma'nolari orqali muayyan bir kishi hayotida muhim burilish nuqtasini ifodalaydi.

O'zbek to'y marosimlari tarkibidan nikoh to'ylari qadimiy rasm- rusum, irim-sirimlar-u, folklor materiallarining hilma – xilligi bilan ajralib turadi. Bunday rang baranglikning asosiy maqsadi insonning yangi hayotga qadam qo'yishini xursandchilik bilan qarshi olishdir. Nikoh to'yi marosimi mantiqan juda uzoq vaqtni o'z ichiga oladi, negaki, to'yning boshi kelin qidirish bilan boshlanadi va nikoh bazmi bilan yakunlanadi. Respublikamizning barcha hududlarida o'ziga xos nikoh kechalari, to'y marosimlari o'tkaziladi va ular bir-biridan ayrim o'ziga xos jihatlari bilan farq qiladi. Bu kabi qiziq urf – odatlarimiz milliylikimizni yanada chuqurroq anglatib, to'ylarimiz fayziga fayz qo'shadi. Masalan, Farg'ona vodiysida o'tkaziladigan nikoh to'ylari boshqa hududlarga nisbatan milliy urf- odatlarning rang barangligi bilan ajralib turadi. Farg'ona vodiysi hududida Andijon, Namangan va Farg'ona viloyatlari joylashgan bo'lib, Farg'ona vodiysi nikoh to'y marosimlarini o'rganishda mazkur hududlarning har birida o'tkaziladigan nikoh to'y marosimlariga alohida to'xtalib o'tish maqsadga muvofiqdir.

Xususan, Andijon viloyatida to'y marosimi boshqa viloyatlarda uchramaydigan ajoyib odatlar bilan ko'pchilikning e'tiborini tortadi. Andijon viloyatida boshqa viloyatlarda uchramaydigan ajoyib odatlar bor. Masalan, andijonliklar kelgan mehmon qo'lga obdastada suv quyib, chilopchin tutishadi. Bu Andijonda mehmonga hurmat sanaladi. To'ylarga kelsak, eng qiziqarli odatlardan biri "qiz berkitdi" deb ataladi. Ayrim tumanlarda kelin uyiga tashrif buyurgan kuyovnavkarlar yo'lini qiyiqchi bilan to'sib, qizni berkitib qo'yishadi. Qiz tomon rozi qilingach, kelin "topib beriladi". Yana ayrim joylarda mahalla yigitlari kelin olib ketilayotgan mashinaning yo'lini arqon bilan to'sib olishadi. Kuyov tomon yigitlarni "rozi qilgach" arqon olib tashlanadi va "borgan joyida toshdek qotsin" ma'nosida kelin ketayotgan mashina ortidan tosh otiladi. Andijon viloyatining ayrim tumanlarida bir necha bor tanqidga uchragan, ammo bugungi kunga qadar davom etib kelayotgan "mazar" nomli odat bor. Bunda qiz uzatgan tomon 40 kun davomida yoshlarni sarhil taomlar bilan yo'qlab turishi kerak. Biroq, hozirgi kunda isrofgarchilikning oldini olish va kelinning oilasini moddiy jihatdan noqulayliklarga olib kelmaslik maqsadida bu kabi holatlarga bir oz bo'lsa-da chek qo'yilgan. To'y kuni va to'yning ertasiga "kelin salom" marosimi o'tkaziladi. Andijoncha kelin salomda boshqa ayrim hududlardagi kelin salomlardan farqli ravishda kelin yangasi bilan yonma - yon turgan holda yerga to'shalgan ko'rpacha ustiga chiqib, egilib har bir chaqirilgan oila a'zolari va mehmonlarga alohida salom beradi.

Namangan viloyatidagi nikoh to'y marosimlariga to'xtaladigan bo'lsak, Namangan aholisi uchun ham nikoh to'yi judayam muhim marosim hisoblanadi. Shu sababli ham, to'y oldi va to'ydan keyin o'tkaziladigan tantanalarga alohida e'tibor bilan tayyorgarlik ko'riladi. Viloyatdagi milliy urf-odatlariga ko'ra kuyov va kelinning ota-onasi to'yga rozilik bildirganidan so'ng, fотиha to'yi o'tkaziladi. Kuyov kelin tomonga, kelin esa kuyov tomonga sovg'alar yuborib, ikki yosh unashtiriladi.

Nikoh to'yi kuni kuyov tomonidan saharda to'y oshi tarqatilib, osh kelinning uyiga ham yuboriladi. Kuyov o'z navkarlari bilan kelinning uyiga borib, kelin ota-onasining duosini oladi. Kelinning uydan olib ketilishi kelinning ota-onasi bilan xayrlashish marosimi hisoblanadi. Namanganda nikoh to'yida sodir bo'ladigan yana bir o'ziga xoslik bu - kuyovnavkar kelganda kelin tomonni maqtab yaxshi so'zlar aytiladi, masalan bitta do'ppi ko'rsatiladi-da, " Bu do'ppini kelinposhsha kechalari uhlamay, bo'lg'usi umr yo'ldoshi uchun tikkan ekanlar, bahosi falon ming so'm" deb kattagina narx qo'yiladi. Keyin shunday qizni voyaga yetkazgani uchun xonadon egalariga barcha birgalikda rahmat deb, kuyovjo'ralari " bizga ham buyursin" deya niyat qilishadi. Namanganning ayrim hududlarida kuyov uyiga kelgan kelinni mashinadan qaynonasi ko'tarib tushiradi. Bu viloyatda kuyov tomonni qiynamaslik maqsadida qiz uchun qalin puli olinmaydi. Kuyovnavkarlar dasturxoniga qaynatilgan tuxum tortiladi. Ayollar ular o'tirgan xonaga isiriq tutatishadi. Qiz tomon kuyovning har bir jo'rasidan "isiriq puli" undiradi.

Yana bir ahamiyatga molik hodisalardan biri asosan kelinning xonadonida o'tkaziladigan "qiz bazm"larida aytiladigan laparlardir. Buni ayrim hududlarda "lapar kechasi" deb ham yuritishadi. Bu bazmni Yoshi kattaroq ayollar bosh bo'lib o'tkazishadi. Bu kabi ko'plab misollarni keltirishimiz mumkin vva ular doimo xalqimizning xursandchiligiga sabab bo'ladi deb umid qilamiz.

Farg'onaning to'y va unga bog'liq urf odatlari juda ajoyib. Farg'ona viloyatida o'tkaziladigan to'ylarning boshqa huhud to'ylaridan ajralib turadigan jihati kelinni kuyov uyida qaynonasi tomonidan tayinlangan "vakil ona" kutib oladi. U kelininga shirin qatiq ichirib, tilla buyum taqadi. Kelin bu ayolni "aya" deb e'zozlaydi, O'kol ona esa umrining oxiriga qadar ikki yoshga maslaxatgo'y bo'lib qoladi. Farg'ona to'ylarining ko'pida to'yxonada yigitlar va qizlar o'rtasida gulli bahru-bayt o'tkaziladi. Turli tuman laparlari, o'lanlar va aytimlar aytilib, milliyligimizning o'ziga xos belgisi "yoy- yor" kuylanadi. Kelin va kuyov tomon bir-biriga gul berib, she'r aytishadi. Gul qaysi taraf vakilida qolsa, mushoirada o'sha tomon yutqazadi. To'y kuni kelin va kuyov o'z uyiga jo'natilgach ular 3 kungacha xonalaridan tashqariga chiqishmaydi va oila a'zolari ularga xizmatda bolishadi.

To'y bashariyat aql – zakovati, tabiiy, ma'naviy axloqiy va huquqiy extiyojlar, talablari asosida vujudga kelib, uzoq tarixiy taraqqiyot bosqichlarini bosib o'tib, hozirgi kunimizgacha yetib kelgan va istiqboldan ham ma'naviy qadriyatlarimiz

tarkibida mustaxkam saqlanib keladigan noyob hayotiy marosimlar majmuidir. O'zbek to'y marosimlari davrlar o'tishi bilan qisan o'zgarib keldi va har bir etnik guruhda to'y marosimlari o'ziga xos ayrim xususiyatlar bilan o'zaro farq qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Ahirov A.A. O'zbek xalqining qadimiy e'tiqod va marosimlari. –T.,2009.
2. Karimov I.A. yuksak ma'naviyat yengilmas kuch . T. 2008.
3. Kubakov K. To'y va to'y marosimlari o'tmishda va hozir. Yangi asr avlodi,2002
4. Internet ma'lumotlari: <https://cyberleninka.ru/article/n/ozbekistonda-toy-ananalari-tarixi-va-buguni/viewer>
5. Internet ma'lumotlari : <https://forum.ziyouz.com/index.php?topic=3595.0>